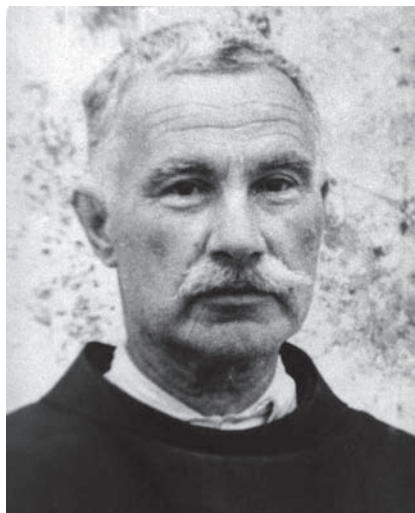

FRA BONIFACIJE MAJIĆ

(1883.-1945.)

Dana 6. svibnja 1883. u Vitini se u obitelji Ambrože Majića i Kate rod. Lozo rodio sin kojeg su dva dana poslije 8. svibnja 1883. krstili u Veljacima i nadjenuli mu ime Ante. Kum je djetetu bio obiteljski prijatelj Ante Barbarić iz Šiljevišta, otac fra Marka i sluga Božjega Petra Barbarića, a dijete je krstio fra Grgo Jovanović.¹ Obitelj Ambrože Majića je pobožna, odana vjeri i Bogu. U tom ozračju oni odgajaju svoga sina Antu.

Školovanje

Ante je svojim roditeljima iznio želju da želi biti fratar, te je pošao na Široki Brijeg školske godine 1895./96. Pučku je školu započeo u Vitini, a završio na Širokom Brijegu.² Franjevačka je gimnazija utemeljena prema svim propisima državnih škola školske godine 1889./90. Sljedeće je godine utemeljen II. razred, a do 1900. godine četiri razreda - ondašnja niža gimnazija. S rastom gimnazije teklo je i Antino školovanje. Tako ga u III. razredu gimnazije zatičemo školske godine 1898./99.³ Antino ime čuva "Prvo polugodišnje izvješće od 9. rujna '98. do 3. veljače '99. u Franjevačkom dječaćkom sjemeništu na Širokom Brijegu" kao i "Polugodišnje izvješće od 2. veljače do 30. lipnja 1899. na franjevačkoj nižoj gimnaziji na Širokom Brijegu".

Sljedeće školske godine Ante Majić je u IV. razredu gimnazije zahvaljujući činjenici da je baš te godine i utemeljen IV. razred. Opet imamo krasopisom ispisano njegovo ime "Majić Antun" u "Semestralnom prvom izvješću školske godine od 9. IV. 1899. do 1. II. 1900. u Franjevačkom Probandatu na Širokom Brijegu" i "Drugom

1 Župni ured Veljaci: Matica krštenih, sv. IV, str. 78, br. 429.

2 Ante MARIĆ, *Franjevačka klasična gimnazija na Širokom Brijegu*, sv. 1, Mostar 2011., str. 168.

3 *Isto*, str. 191.

semestralnom izpitnom izvješću od 1. veljače do 2. srpnja 1900. u franjevačkom Probandatu na Širokom Brijegu”. Ante Majić stasa sa školom koja se te godine prvi put nazvala Gimnazija. U njegovom prvom razredu 1896./97. u školu dolazi fra Didak Buntić, a direktorom joj postaje fra Mirko Matijević.⁴

Sva gore spomenuta izvješća (ukupno 6) krasopisom su ispisana na velikom tvrđem papiru, s imenima đaka, njihovim razredima, predmetima i ocjenama. Sve potpisuju njihovi profesori. Slučajno su sačuvana ova izvješća. Poslana su sa Širokog Brijega upravi Provincije u Mostar da se vidi uspjeh đaka. Nemarnošću su provincijala ostala u Mostaru. Uzalud ih je tražio fra Tomislav Iličić, tajnik gimnazije, bojeći se inspekcije. Da ih je provincijal vratio, ne bismo ih danas imali, jer bi ih na Širokom Brijegu komunisti sa svim drugim knjigama, maticama i arhivom spalili početkom 1947. godine. Izvješća su pronađena 2005. godine prigodom obnove Franjevačke knjižnice Mostar.⁵

Nakon završetka gimnazije, koja u to vrijeme na Širokom Brijegu nema svih razreda i mature, Ante, koji je u međuvremenu završio novicijat i na oblačenju uzeo redovničke ime fra Bonifacije, akademske godine 1901./1902. upisuje u Franjevačkom samostanu u Mostaru I. godinu bogoslovije. Drugu je završio 1902./03., i treću akademske godine 1903./04.⁶ Bio je odličan student. U prvoj godini polagao je filozofske predmete i imao sljedeće ocjene: spekulativna filozofija: vrlo dobar (*laudabilis*); njemački jezik: odličan (*eminens*); klasični jezici: *eminens* i povijest hrvatske književnosti: *laudabilis*. Valja imati na umu da u to vrijeme još nije bila u potpunosti uspostavljena gimnazija pa su studenti u Bogosloviji imali neke (iz današnje perspektive) srednjoškolske predmete. Vladanje mu je bilo izvrsno (*exemplares*), a učenje postojano (*constans*). Za drugu godinu - zanimljivo! - u *Liber classificationum* nisu upisani nikakvi podatci, ni za njega ni za njegove kolege. U akad. god. 1903./04. polagao je teološke predmete: Sveto pismo: vrlo dobar; apologetika i dogmatska teologija: također vrlo dobar; moralna teologija: odličan; povijest Crkve: izvrstan. Vladanje dobro, učenje postojano. U ljetnom semestru imao je apologetiku i dogmatsku teologiju, moralnu teologiju, kanonsko pravo i povijest Crkve; sve ocjene vrlo dobar (*valde bene*).⁷

Nakon toga studij nastavlja u Njemačkoj u Paderbornu i Düsseldorfu u Njemačkoj 1904.-1906. godine.⁸

4 Isto, str. 197.

5 Ova se izvješća čuvaju u Franjevačkoj knjižnici Mostar kao posebna vrijednost, a premještena će biti u Arhiv Provincije.

6 Pavao KNEZović, *Studij bogoslovije u Hercegovačkoj franjevačkoj provinciji 1860.-1945.*, Mostar, 2012., str. 840.

7 Arhiv Provincije: *Liber classificationum seminarii theologici in Mostar*, a. ban. 1895, ff. 7-10.

8 Robert JOLIĆ, *Leksikon hercegovačkih franjevaca*, II. izdanje, Mostar, 2023., str. 252.

Studij klasičnih jezika

Starješinstvo od ravnateljstva gimnazije traži gimnazijsku svjedodžbu za fra Bonifacija Majića za upis na Sveučilište u Zagreb. Fra Miroslav Matijević, ravnatelj gimnazije, je mišljenja da diplome neće biti od koristi, jer je škola bez prava javnosti, ali ih na traženje šalje, i daje svoje savjete u svezi s tim problemima.⁹ Usprkos fra Miroslavovu mišljenju, fra Bonifacije se upisao na Sveučilište Franje Josipa I. u Zagrebu, na Mudroslovni fakultet i upisao klasičnu filologiju - grčki i latinski jezik.

Fra Bonifacije potom pohađa Filozofski fakultet u Zagrebu. Upisuje se u zimskom semestru 1906./07. na I. semestar kao izvanredni student. "Nacional"¹⁰ je potpisao 16. ožujka 1907. Uz generalije stoji da je i na Mudroslovni fakultet došao iz Bogoslovnog sjemeništa u Düsseldorfu. Stanuje na Kaptolu 9, Zagreb, u samostanu kod zagrebačkih franjevaca. U Nacionalu su navedeni kolegiji koje je upisao i njihovi profesori.¹¹ Sljedeći je Nacional potvrđen također 16. ožujka 1907. za II. semestar. Na III. je semestru 1907./08. u Nacionalu je upis potvrđen 2. ožujka 1908. U Krakov je došao na nastavak studija 1907./08. sa Sveučilišta u Zagrebu, boravi u Rodowodu;¹² potvrđnica donosi njegove generalije, predmete koje će slušati, profesore. Potpisao ju je 25. svibnja 1908. Stanuje u samostanu franjevaca. Tu je i sljedeće akademske godine 1908./09. o čemu također sada imamo potvrđnice.¹³ U potvrđnici za ovu akademsku godinu stoji da je stanovao u samostanu Male braće, Stradon 1. Potom je od listopada 1908. opet na sveučilištu u Zagrebu, o čem također imamo potvrđnice za semestre VII. godine 1908. i VIII. godine 1909. U potvrđnici za VII. semestar stoji da je došao sa sveučilišta u Krakovu.¹⁴ Opet stanuje kod fratara na Kaptolu 9. Završetkom mudroslovnog studija na sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu, fra Bonifacije je stekao uvjete za predavanje na gimnaziji. U to se vrijeme nije običavalo raditi završne diplomatske radove.

Fra Bonifacije je prekinuo studij klasične filologije u Zagrebu zbog studentskih nemira. Iz povijesti je poznat ovaj štrajk studenata prouzročen zbacivanjem nekih profesora od strane novopostavljenog bana Pavla Raucha. To dobro rasvjetljava pismo fra Tadije Beljana i fra Bonifacija Majića iz Krakova. "Mislim da su Vam dobro poznate prilike, koje su proljetos nastale u čitavoj Hrvatskoj, osobito na našem sveučilištu.

9 Arhiv Provincije: SP, sv. 25, f. 159.

10 Upisnica na Fakultet s imenom i prezimenom "slušača", njegovim podacima, s kojeg je učilišta došao na ovo, kolegiji za koje se prijavio s odgovarajućim profesorima i na koncu vlastoručni potpis.

11 Podatke o upisu tražio od Filozofskog fakulteta u Zagrebu i dobio fra Ivan Penavić; fra Ivan je na posljediplomskom studiju u Tübingenu u Njemačkoj.

12 Upisnica u Krakovu, kao Nacional u Zagrebu.

13 Potražio ih u Sveučilištu u Krakovu i dobio fra Ivan Penavić.

14 Kopije potvrđnice koje je fra Ivan tražio i dobio.

Pod terorističkom hegemonijom pokretaša sve je moralo ostaviti bijeli Zagreb. Do 700 đaka otišlo je na vrelo liberalizma - u Prag - k duhovnom ocu naših 'naprednjaka' - Masaryku i Drtini. Ostali su đaci otišli u Beč, Graz, a evo nas dvojica u Krakov.¹⁵ "Katolički pokret", nadahnut biskupom Antunom Mahničem i geslom "Za vjeru i dom", stajao je spomenutom nasuprot. Pod stijegom "Za vjeru i dom" očito su bili i fra Bonifacije Majić i fra Tadija Beljan. U pismu spominje da franjevce ovdje zovu "Bernardini".¹⁶ Da su prema njima vrlo dobri i susretljivi, da se muče oko jezika, i da se nadaju skorom povratu na svoje sveučilište u Zagreb, kako se i dogodilo.¹⁷

Fra Tadija u svoje i fra Bonifacijevo ime čestita Božić provincijalu 21. prosinca 1908. i u pismu spominje da su mislili da će u Krakovu biti samo do početaka škole, a evo to se oduljilo. Da su naručili svoje stvari, da im je gvardijan s Kaptola poslao tri kufera, a da se onaj s knjigama izgubio. U svakoj je riječi nostalgija za Provincijom i Hercegovinom. Iz pisma se vidi da budnim okom prate sve što se u zavičaju događa.¹⁸

Završivši studij, fra Bonifacije je određen za profesora na Franjevačku klasičnu gimnaziju na Širokom Brijegu.

Tada važeći državni propisi određivali su da samo onaj tko je maturirao u školi s pravom javnosti može postati učiteljem ili profesorom te predavati na nekoj školi. Do tada su svi nastavnici i profesori širokobriješke gimnazije završavali teologiju, a zatim bi na pojedinim fakultetskim odsjecima diplomirali određene studijske grupe kako bi imali zvanje predmetnog profesora, a da prethodno nisu polagali ispit zrelosti. O. fra Tadija Beljan i o. fra Bonifacije Majić prvi su profesori kojima je ispit zrelosti postavljen kao uvjet. Stoga starješinstvo 1. veljače 1908. (sl. br. 15) moli ravnateljstvo kraljevskog ispitnoga povjerenstva za kandidate srednjoškolskoga učiteljstva da bi i bez ispita zrelosti mogli polagati za učitelje.¹⁹

Dana 9. ožujka 1908. Kraljevsko ravnateljstvo odgovara:

Franjevci o. fra Tadija Beljan i o. fra Bonifacije Majić, premda nijesu položili gimnazijski ispit zrelosti, smiju pred tim ispitnim povjerenstvom polagati učiteljski ispit, no s tim ipak ograničenjem, da ni po položenom tom ispitu ne mogu biti namješteni u autonomnoj službi kraljevine Hrvatske i Slavonije, u koliko se preduvjetom te službe smatra učiteljski ispit za srednje škole. O tom ograničenju, - ako dotični ispit polože - ima se zaporka uz njihove

15 Arhiv Provincije: SP, sv. 30, ff. 57-59.

16 Odatle u prvoj potvrđnici mjesto stanovanja u samostanu Bernardyna, a tek u drugoj kod "Mniejszych" Male braće.

17 Krakov, 12. VIII. /Sv. Klara/ Klasztor OO. Bernardynow. U potpisu: Tade; Bonifacije se pridružuje i svako dobro želi.

18 Arhiv Provincije: SP, sv. 30, f. 91.

19 A. MARIĆ, *Franjevačka klasična gimnazija na Širokom Brijegu*, sv. I, str. 296.

“svjedodžbe o sposobnosti učiteljskoj unijeti”. Primjećuje se, da se s rečenim kandidatima ne će smjeti pri ispitu blaže postupati s obzira, što gimnazijske nauke nijesu propisno svršili, već će se s njima ispit u svim stadijima imati obaviti u smislu postojećih ispitnih propisa.²⁰

Ovim dopuštenjem fra Bonifacije dolazi za profesora na Franjevačku klasičnu gimnaziju na Širokom Brijegu u školskoj godini 1909./10.²¹ Već je sljedeće školske godine u legendarnom profesorskom zboru, kojem je na čelu ravnatelj fra Didak Buntić.²²

Redovništvo i svećeništvo

Nakon završene gimnazije Ante Majić ide u novicijatu na Humac. Dana 4. listopada 1900. obukao ga je u redovničku odjeću s ostalim njegovim kolegama provincijal fra Luka Begić. Uzeo je redovničko ime fra Bonifacije.²³ Nakon završenog novicijata polaže prve jednostavne zavjete 4. listopada 1901. u ruke provincijala fra Augustina Zupca.

U Mostaru prima niže redove 7. ožujka 1903. Vječne zavjete polaže u Paderbornu 16. listopada 1904. Subđakonat prima također u Paderbornu 12. travnja 1905., kao i đakonat 14. kolovoza 1905. Za svećenika je zaređen 14. kolovoza 1906. Mladu svetu misu slavio je u Paderbornu 19. kolovoza 1906.²⁴

O svom ređenju i svojoj Mladoj svetoj misi provincijalu piše sam fra Bonifacije: “Ne mogu mimo nego da Vam priopćim najveseliji dan mojega života. Na 14. kolovoza bio sam ređen za svećenika ovdje u Paderbornu i na 15. Veliku Gospu koja se ovdje slavi u sljedeću nedjelju imao sam prvu misu.”²⁵ Oduševljen i pun emocija fra Bonifacije provincijalu opisuje slavlje i svoju zahvalu za sve što mu je on od primanja u sjemenište do ovoga dana učinio.

Rad na njivi Gospodnjoj u Hercegovačkoj franjevačkoj provinciji

Već smo spomenuli da ja na Široki Brijeg određen 1909./1910. školske godine za profesora klasičnih jezika grčkog i latinskog na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji. Po

20 *Isto*, str. 296; Arhiv Provincije: SP, sv. 28, f. 43.

21 *Tabula*, 27. 4. 1910.

22 *Elenchus almae missionariae provinciae Ordinis Fratrum Minorum in Hercegovina*, ad annum Domini 1911. Mostar, 4. V. 1911., Typis Typograficae Societatis Croaticae.

23 Robert JOLIĆ, *Novicijatu hercegovačkih franjevaca*, Mostar, 2009., str. 139.

24 Arhiv Provincije: SP, sv. 26, f. 226.

25 Arhiv Provincije: SP, sv. 30, ff. 105-106. Ređenje je bilo utorkom, a Mlada sveta misa nedjeljom 19. kolovoza 1906.

svršetku školske godine fra Bonifacije uz provincijalovo dopuštenje ide u Krakov, te se javlja da će ostati koji dan dulje od dopuštenog, da bi završio neke važne poslove, i jer ga iz samostana²⁶ ne puštaju da tako brze ode, i da će na vrijeme biti na Širokom Brijegu.²⁷ Već s početka sljedeće 1910./11. školske godine uprava Provincije određuje fra Bonifacija Majića za drugog prefekta - zamjenika meštra internih đaka, sjemeništaraca.²⁸ Tu istu odluku uprava šalje i ravnateljstvu Gimnazije na Širokom Brijegu.²⁹

Na provincijalat 2. travnja 1912. stiže dopis Kotarskog ureda iz Ljubuškog da im potvrde da je "Ante, fra Bonifacije Majić sin Ambrin iz Vitine svećenik", kako bi bio oslobođen vojne službe.³⁰

U školskoj godini 1911./12. za fra Bonifacija stoji: "Fra Bonifacije Majić, drugi prefekt sjemeništaraca i profesor grčkog i latinskog."³¹ Arhiv Provincija čuva dopis profesorskog zbora sa Širokog Brijega od 3. svibnja 1912., gdje je supotpisnik i fra Bonifacije Majić, u kojem odlučno traže da se sjemeništarcima poboljša hrana i uvjeti za život. Tu između ostaloga stoji: "U naređivanju obroka za đake interniste ima se pitati prefekt đaka i jedan od učitelja koga starešinstvo imenuje. Svakim danom na podne, osim petka i subote, ima se đacim mrsno jelo davati."³²

Konvikt za vanjske đake na Širokom Brijegu...

Školske godine 1912./13. fra Bonifacije Majić postaje meštar - odgojitelj vanjskih đaka u Konviktu.³³ "Od samog početka uspostave sjemeništa na Širokom Brijegu kao franjevačkog odgojnog zavoda, fratri su željeli da se tu školuju i ona hercegovačka djeca koja se ne bi spremala za redovnički poziv pa se školske godine 1908./09. u gimnaziju upisuju prvi vanjski đaci: Ludvik Naletilić i Milan Krešić."³⁴

U svom članku "Đački konvikt na Širokom Brijegu" za almanah hercegovačkih bogoslova *Stopama otaca* fra Vencel Kosir iscrpno piše o tom početku života i nastanka širokobriješkog konvikta:

26 Krakov, Klasztor OO. Bernardynov, Stradom.

27 Arhiv Provincije: SP, sv. 32, ff. 141-142.

28 Arhiv Provincije: SP, sv. 31, f. 296.

29 Arhiv Provincije: SP, sv. 31, f. 298.

30 Arhiv Provincije: SP, sv. 37, f. 100.

31 *Elenchus almae missionariae provinciae Ordinis Fratrum Minorum in Hercegovina*, ad annum Domini 1912., Mostar, 1912., Typis Typographicae Societatis Croaticae, Annus II., str. 10-12.

32 Arhiv Provincije: SP, sv. 37, f. 218.

33 Tabula, 8. svibnja 1913.

34 Arhiv Provincije: SP, sv. 28, f. 194. Široki Brijeg, 2. rujna 1908.

(...) školske godine 1909./10. upiše se u gimnaziju 6 (šest) vanjskih đaka iz okolice i 4 (četiri) sa strane. Ovi sa strane stanovali su kod Marijana Zeljke, gostioničara u Lištici. Šk. g. 1910./11. nadođu novi. Profesori, poučeni iskustvom o lošem uspjehu stanovanja po privatnim kućama bez nadzora iz prošle godine, prime ih u samostan. Stanovali su u prizemlju istočnoga krila samostana. Prefekt im je bio O. Tadija Beljan. Đaka je bilo 11 (jedanaest). Slijedeće šk. g. 1911./12. dokine se samostanski konvikat. Đaci se opet nastane u okolici: u Andrije Šuška, kafedžije u Pribinovićima i u Cvitana Naletilića na Lištici.

Viša skupina đaka u privatnoj kući i u varošici bez nadzora - nije mogla opstati. Tužbe su dolazile svaki dan. To prisili profesorski zbor, te su na sjednici u oktobru 1911. zaključili, da se iznajmi jedna kuća i u nju da se smjeste svi vanjski đaci, koji ne idu od roditeljske kuće, pa tako da se stave pod nadzor prefekta. Za taj posao odrede O. Šimu Ančića i tada mladoga profesora O. Bonifacija Majića. Njih su dvojica imali do Nove Godine 1912. naći kuću i urediti je za stan đacima. (...).

U to vrijeme pokrio je novu kućicu, u blizini gimnazije, Ivan Marušić zvani 'Janče'. To je bila mala seoska kućica pokraj ceste na mjestu sadašnjega sjevernoga krila konvikta, određena valjda za birtiju. Kućica je bila duga 8 m, široka 5 m. Imala je prizemlje visoko 2.50 m i jedan sprat isto toliko visok. U prizemlju prema cesti imala je jedna vrata i dva prozorčića, a u spratu tri prozorčića. Ulaz je bio s ceste. Kuća je bila istom dogotovljena. Uz ovu kuću s istočne strane bila je mala prizemna kućica Janjćetova, u kojoj je on držao birtiju.

O. Šimo i O. Bonifacije pogode u Janjćeta novu kuću za 250 K kirije do svršetka šk. god. 1911./12. Odmah početkom god. 1912. presele đaci iz privatnih kuća s Lištice i iz okolice u novu kuću.³⁵

Fra Bonifacije se s prvim đacima preselio u tu kuću. Napravio im kućni red, osigurao hranu, te ih duhovno vodio. Đaci su mjesečno plaćali 24 krune. Ivan Marušić je gradio još jednu kuću do kupljene, te mu je fra Bonifacije i tu kupio, jer se broj đaka povećavao.

Da je Ivan Marušić zvani Janče fra Bonifaciju prodao oba dijela "staroga konvikta" i zemljište između staroga konvikta i svoje nove kuće za 20.000 kruna, potvrđuje službeni dopis. Dana 24. studenoga 1918. upravitelj konvikta fra Bonifacije Majić piše provincijalatu:

Budući zgrada vanjskoga konvikta već preko 2 godine kupljena za svotu od 20 tisuća kruna, a da još ni danas njezin grunt nije prenesen, zato se umoljava Mnogopošt. Starešinstvo, da što prije službeno obavijesti niže-potpisanu upravu, da li je voljno na se preuzeti dug kuće koji iznosi 30

35 A. MARIĆ, *Franjevačka klasična gimnazija na Širokom Brijegu*, sv. 3, str. 596.

tisuća kruna i prema tome i grunt urediti. Novac za kuću pozajmila mjesna hrvat. seljačka [zadruga] u iznosu od 20 tisuća uz kamatnjak 6 %, koji još nije isplaćen, te će kuća prema ugovoru biti založena rečenoj kasi, ako se u najkraće vrijeme dug sa kamatom ne isplati. Preostala svota od 10.000 potrošena za novu i dogradnju stare kuće, u kojoj je svoti i interes za posuđeni novac uključen.

Umoljava se mnogopošt. Starešinstvo ponovno da svoje mjenje u gornjoj stvari što prije saopći, budući da ravnateljstvo kase urgira osjeganje posuđene svote.³⁶

Za kratko vrijeme fra Bonifacije Majić 30. studenoga 1919. Provincijalatu daje svoju "odreku": "Na srcu mi je bilo opće dobro provincije i naše franjevačke gimnazije, otkako sam zasnovao i vodio vanjski konvikt. Neću ni ubuduće da stojim na putu tim interesima, pa jer je u javnosti prodrlo mnijenje, koje želi i traži moj otpust, zato dragovoljno i spremno stavljam moju dosadašnju službu mp. Starješinstvu na raspolaganje. Ujedno izjavljujem da ću cjelokupni inventar od 1. januara 1912. pa do dana moga odstupa mojem nasljedniku savjesno predati. (...)."³⁷ Uprava Provincije je prihvatila fra Bonifacijevu ostavku, te umjesto njega za upravitelja Konvikta imenovala fra Nikolu Ivankovića, a za ekonomu fra Placida Pandžića. "Godine 1921. prefektom je umjesto fra Nikole imenovan o. fra Bernardin Smoljan."³⁸

Dana 5. siječnja 1921. direktor Gimnazije fra Mate Čuturić piše Provincijalatu: "Konvikt za eksterne gjake konačno je prešao na gruntovnici na gimnaziju dotično provinciju. Konvikt se sastoji od dvije kuće i čatrnje. Ali je Konvikt zadužen za 35.269 Kruna. Taj dug treba otplatiti. Neka ga provincija otplati, ili ćemo Konvikt založiti seljačkoj kasi, ali ćemo morati platiti 8% kamata."³⁹

Nešto prije svoje ostavke na dužnost ravnatelja konvikta fra Bonifacije 8. srpnja 1919. daje iscrpan potrošak svega za konvikt od 1. siječnja 1912. (dakle od samog početka) do 8. srpnja 1919. Uz "dugove Konvikata na Širokom Brijegu" donesen je u rukopisu i u konačnoj verziji pravilnik "Uprava Vanjskog Konvikta" s osam jasno naznačenih točaka.⁴⁰

Samo malo poslije toga fra Bonifacije je 1. srpnja 1922. ponovno imenovan "prefektom i ekonomom" Konvikta.⁴¹ "Prilikom obnove Franjevačke knjižnice u Mostaru pronađena je skica Josipa Vancaša iz 1921. godine za konvikt na Širokom

36 *Isto*, str. 597; Arhiv Provincije: SP, sv. 51, f. 109.

37 Arhiv Provincije: SP, sv. 52, f. 155.

38 A. MARIĆ, *Franjevačka klasična gimnazija na Širokom Brijegu*, sv. 3, str. 599.

39 *Isto*, str. 599; Arhiv Provincije: SP, sv. 54, f. 3.

40 Arhiv Provincije: SP, sv. 52, ff. 339-341.

41 Arhiv Provincije: SP, sv. 58, f. 311.

Brijegu.⁴² Dana 12. prosinca 1922. uprava Provincije imenuje fra Davida Zrnu “zamjenikom prefekta u vanjskom konviktu”. Tu je istu obavijest primio i fra Bonifacije Majić.⁴³ Konačni će izgled konvikt dobiti 1930. godine. “Provincijal fra Dominik Mandić traži od ravnatelja gimnazije i profesorskog zbora njihovo mišljenje o izgradnji nove i velike zgrade konvikta za vanjske đake. Direktor fra Mate Čturić pod urudžbenim brojem 15 od 23. siječnja 1929. šalje Provincijalatu ‘zapisnik izvanredne sjednice, koja je izradila svoje mišljenje pogledom na gradnju novoga konvikta za gjake eksterniste’.⁴⁴ Na toj je sjednici već i pomalo umorni fra Bonifacije, koji je od 1912. godine gradio konvikt, pa od 1924. godine gimnaziju, dao svoje mišljenje “da u principu nije protiv gradnje konvikta, ali radovi se moraju obaviti do Male Gospe ili ih je bolje i ne počinjati”.⁴⁵ Konvikt je završen te godine, i bio uvijek prepun vanjskih đaka.

Plan je za konvikt izgradio ing. Boras, prihvatila ga je uprava Provincije. Konzultiran je i fra Bonifacije Majić. Dana 24. srpnja 1929. provincijal piše fra Bonifaciju, voditelju gradnje konvikta, pismo i naputke kako treba raditi. Provincijal govori da su uvijek griješili, kad su skučeno razmišljali. Čim bi neki objekt završili, zaključili bi da im je mali. Završava riječima: “Izvolite dakle izvoditi stvoreni plan u cijelosti bez ikakvih promjena, onako kako ga je napravio g. Boras, i kako smo ga mi pro-ljetos odobrili na Definitoriiju.”

Uprava Provincije svojim dopisom gvardijanu samostana na Širokom Brijegu 17. listopada 1930. javlja dan blagoslova novih zgrada gimnazije i konvikta. “Na Bezgrešno Začće B. D. M. obaviti će se svečani blagoslov gimnazije i konvikta na Š. Brijegu.”⁴⁶ Bio je to dan ponosa i slave. A u svemu je tome fra Bonifacije imao itekako svoga udjela, dapače vodio je gradnju oba ova velebna objekta.

...i nova zgrada širokobriješke gimnazije

Odbor za izgradnju nove gimnazijske zgrade osnovan je na kapitularnim sjednicama Provincije tijekom 1919. godine. Na kapitolu je zaključeno da se gradi nova, suvremena i velika zgrada gimnazije na potezu od Klobuka do Čapljine. Dobiveno je dopuštenje od Generalne uprave reda, te je uprava Provincije odredila i odbor za pripremu i izgradnju gimnazije. “U odbor su izabrani: OO. Blaž Jerković, Ilija Rozić, Augustin Matić, Bonifacije Majić, Bernardin Smoljan i dr. Mato Čturić.”⁴⁷

42 A. MARIĆ, *Franjevačka klasična gimnazija na Širokom Brijegu*, sv. 3, str. 602.

43 Arhiv Provincije: SP, sv. 59, f. 245.

44 A. MARIĆ, *Franjevačka klasična gimnazija na Širokom Brijegu*, sv. 3, str. 604.

45 *Isto*, str. 606.

46 Arhiv Provincije: SP, sv. 85, f. 37.

47 Arhiv Provincije: SP, sv. 53, f. 108

Prilikom polaganja temeljnog kamena na Širokom Brijegu 4. listopada 1924. u stup kod ulaznih vrata stavljen je pergament sljedećeg sadržaja:

Na vječni spomen!

U ime Božje Amen!

Danas 4. oktobra 1924 po rodjenju Isusovom, na svetkovinu utemeljitelja franjevačkoga Reda, asiškog Patrijarhe sv. našega oca Franje, na koji se dan i slavi na Širokom Brijegu I. kongres III. Reda sv. Franje iz čitave Hercegovine, a ujedno se slavi 700 godišnjica Rana sv. oca N. Franje; Za vrhovnoga poglavara cijele Katol. Crkve njegove svetosti, velikoga svećenika, Pija XI; za kraljevanja u Jugoslaviji Ales. I. Karađorđevića; za vrijeme protektorata Reda presvijetloga, uzoritoga gosp. kardinala Orest-a Giorgia; za apostolskoga nuncija u Kraljev. Jugoslaviji presvijetloga i prečasnoga gosp. Hermenegilda Pellegrinettia; za vrhovnoga starješine čitavoga franjevačkoga Reda prečasnoga o. Bernardina Klamera: za biskupa u Hercegovini presvj. i preč. gosp. o. Alojzija Mišića, Reda Franjevačkoga; za provincijala Hercegovske franj. prov. preč. o. Luje Bubala; za predsjedništva Ministarskog Savjeta u Jugoslaviji slavnoga muža dra Ljube Davidovića; za ministra vjera i prosvjete, sl. m. dr. Antona Korošeca; za velikog župana mostarske oblasti dr. Angjelka Štambuka; za gvardijana širokobriješčkoga samostana p. o. fra Stanka Kraljevića; za direktora mjesne franjevačke gimnazije na Širokom Brijegu dr. Mate Čturića ovaj temeljni kamen nove gimnazijalne zgrade koju je narisao slavni arhitekt Miloš Komadina i čijom radnjom rukovodi p. o. Bonifacije Majić u prisustvu prečasnog oca Provincijala sa cijelim svojim definitorijem, mnogobrojnim svećenstvom iz Hercegovine i susjednih provincija i gimnazijalne mladeži na čelu sa svojim profesorima, pa velike množine puka osobito hercegovčkih trećara, posveti presv. i preč. g. o. Al. Mišić biskup mostarski i duvanjski i apostol. upravitelj biskupije trebinjske.⁴⁸

Predivan dopis s početka gradnje nove zgrade 24. svibnja 1924. šalje tajniku franjevačke Provincije fra Bernardinu Smoljanu voditelj gradnje fra Bonifacije Majić:

Radnja je otpočela u potpunom jeku. Danas moram isplati[ti] radnike dinara 5002 od njihovih nadnica, u prvu subotu opet 10 majstora. Razumije se, da valja davati i poduzetniku Paradžiku. Prema tome pošalji prvom poštom barem 15.000 Dinara. Sada radi 20 argeta, 9 majstora. Temelji se kopaju, valjda ćemo u ponedjeljak početi temeljati, a temeljni se kamen može poslije blagosloviti ili kako Vi hoćete.

Javi mnogopoštovanom Provincijalu da se ne ljuti, što ne pišem službeno na Provincijalat. To ću ja učiniti i potanko o svemu izvijestiti, dok se još malo bolje sve uregula.

48 Arhiv Provincije: SP, sv. 64, f. 297.

Postaraj se molim Te odmah za produljenje dozvole za barut i kurdele što više, jer će toga sila trebati. Poluge su, kako čujem došle, pak pošalji po kome drago. Mislim, da bi dobro bilo nabaviti jednu knjigu za voditi dnevnik ili kroniku nove gradnje radi kasnijih vremena.

Ovo Ti pišem u hitnji, jer se nemam kada ni prikrstiti, dok se škola ne svrši, zato i Vi pomozite što bolje možete, da radnja ne zapne. Cesta je danas do pržine gotova.

Primi bratski pozdrav od Tvoga B. Majića.⁴⁹

I tim je žarom voditelj gradnje fra Bonifacije Majić kroz pune četiri godine dano-noćno bdio nad rastom novog grandioznog djela Hercegovačke franjevačke provincije.⁵⁰

Fra Bonifacije profesor na gimnaziji i kateheta na Širokom Brijegu

Po svršetku studija u Zagrebu fra Bonifacije dolazi na gimnaziju na Široki Brijeg školske godine 1909./10. i po rasporedu je profesor, ispovjednik i propovjednik. Predaje ono što je i završio, klasičnu filologiju - grčki i latinski. Već je sljedeće 1910./11. profesor grčkog i latinskog i drugi meštar sjemeništara.⁵¹ Od školske godine 1912./13. postaje meštar vanjskih đaka, voditelj (graditelj) konvikta i profesor grčkog i latinskog. U komisiji je i ispitivač na prvom ispitu zrelosti s pravom javnosti na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji na Širokom Brijegu koji je bio od 9. do 14. rujna 1918.⁵² Nakon prve mature s pravom javnosti donosi Prvi gimnazijski izvještaj popis svih profesora. Tu za fra Bonifacija stoji: "O. fra Bonifacije Majić, učitelj, 1. prefekt vanjskih đaka, latinski 6. r. 5 sati, grčki 3. i 6. r. po 5 sati, sveukupno tjedno 15 sati. Od 9. XI. 1918. predavao je latinski u 1. r. 6 sati umjesto † o. fra Mladena Barbarića, na Gimnaziji od 1910. g."⁵³ Školske mu godine 1923./24. uz već spomenute dužnosti stoji i da je voditelj gradnje nove gimnazijske zgrade.

Fra Bonifacije je od dolaska na Široki Brijeg prvi put bio oslobođen profesorske službe školske godine 1932./33. Fra Leonardo Rupčić, kapelan i kateheta na Širokom Brijegu, odlazi na studij, te njegovu službu katehete uprava Provincije predaje

49 Arhiv Provincije: SP, sv. 65, f. 202.

50 Detaljno je prikazan tijek gradnje nove gimnazijske zgrade u knjizi A. MARIĆA, *Franjevačka klasična gimnazija na Širokom Brijegu*, sv. 3, str. 439-595.

51 A. MARIĆ, *Franjevačka klasična gimnazija na Širokom Brijegu*, sv. 1, str. 312. "M.V.P. Bonifacius Majić, linguae graecae et lat., praefectus sec. stud. ad Ord. dest."

52 A. MARIĆ, *Franjevačka klasična gimnazija na Širokom Brijegu*, sv. 1, str. 436. Pismeni zadatak iz latinskog: Horatius: Car: IV., c. 5. A iz Grčkog: Sofoklo: Ajant 1047. 1083.

53 *Isto*, str. 14.

fra Bonifaciju Majiću.⁵⁴ Za to traže dopuštenje o. biskupa,⁵⁵ što je on i dopustio.⁵⁶ Dekretom je 24. listopada 1935. fra Bonifacije je određen “katehetom na Ženskoj stručnoj školi čč. Sestara sv. Franje u Širokom Brijegu”.⁵⁷ Tako fra Bonifacije nakon četvrt stoljeća profesorske službe, službe odgojitelja sjemeništaraca i vanjskih đaka, te graditelja konvikta i nove gimnazijske zgrade odlazi mirnijim dužnostima.

Dana 24. rujna 1937. Provincijalat zadužuje fra Bonifacija da vodi Hrvatsku seljačku zadrugu na Širokom Brijegu, koju je prije vodio fra Fabijan Paponja. Sljedeće što Arhiv Provincije čuva o fra Bonifaciju je molba za umirovljenje 13. siječnja 1944. U privitku te molbe je kratki životopis fra Bonifacija Majića: “Profesor na Širokom Brijegu od 1908. - 1933. Kapelan na Širokom Brijegu od 1933. - 1944.”⁵⁸ Pa nastavlja na sljedećem dokumentu: “Ima već deset godina, da je slab na nogama i da poboljeva, te je postao nesposoban za svaku službu. Radi toga ga je Provincijalat hercegovačkih franjevaca 5. 1. 1944. razriješio svake službe i ostavio ga u samostanu na Širokom Brijegu kao nemoćna i islužena svećenika.”⁵⁹ Ministarstvo pravosuđa i bogoštovlja, Odjel bogoštovlja Nezavisne Države Hrvatske, odobrilo je 31. siječnja 1944. fra Bonifaciju mirovinu uz novčani doplatak.⁶⁰ Osim što je vršio službu kapelana na Širokom Brijegu, fra Bonifacije je od 1933. do umirovljenja 1944. godine bio vjeroučitelj u pučkim školama u Mokrom i na Širokom Brijegu, u školi časnih sestara.

Sjećanja na fra Bonifacija Majića

U knjizi *Svjedočanstva o ubijenoj gimnaziji* donesena su mnoga sjećanja na fra Bonifacija Majića. Zanimljivo je sjećanje fra Marka Dragičevića:

Ali ono što sam ja posebno zapamtio, to je da je on imao onaj veliki brevijar. Kad su prve granate padale i nagrdile crkvu i prva je udarila baš pod temelj, a njegova je soba bila krajnja do crkve. On hoda ispred crkve i kao izvan sebe viče: “Jao, braćo, udarila nam je u temelje!” Zadnji dan, kad je došao iz mlinice, kazao sam mu da partizani hoće zlatninu, naliv-pera, satove i sve ostalo. On sjedi, a brevijar mu u ruci i kaže: “Neka nose sve. Ja im ovo ne dam!” Kada bi išao u crkvu, išao je dosta tromo, kao stariji čovjek.⁶¹

54 Arhiv Provincije: SP, sv. 101, ff. 110, 117.

55 Arhiv Provincije: SP, sv. 110, f. 406.

56 Arhiv Provincije: SP, sv. 110, f. 427.

57 Arhiv Provincije: SP, sv. 110, f. 429.

58 Arhiv Provincije: SP, sv. 142, f. 33.

59 Arhiv Provincije: SP, sv. 142, f. 34.

60 Arhiv Provincije: SP, sv. 142, f. 35.

61 *Svjedočanstva o ubijenoj gimnaziji*, priredili fra Jozo Zovko i Ivica Šarac, Mostar, 2024., str. 69.

U nastavku donosim još nekoliko sjećanja na njega:

Fra Berislav Mikulić: Za cijelo moje vrijeme dok sam bio đak, on je bio u konviktu i nije bio među nama. Đaci, konviktovc, mnogi su ga hvalili. Znao bi, osobito za hladnijih noći, ustajati po nekoliko puta i pokrivati đake, ako bi bili otkriveni. Bio je inteligentan i pravedan, ali kad bi se naljutio, bio je vrlo ljutit. Znao je i fizički kažnjavati, šipkom naravno. (...). Za svoje vrijeme i u prilikama kakvim je živio, bio je prva klasa. Ne samo da je bio nadaren, nego je tu svoju nadarenost i iskoristio da bi sebe što više oplemenjivao i učinio sebe izobraženijim. (...).

Fra Vinko Dragičević: Bio je sposoban i znao je strane jezike. Kad bi se on "nasadio" na radio, znao bi slušati po pet postaja. Znao je francuski, poljski, njemački, talijanski. Držao je do sebe. Prema manjim đacima bio je strog, a prema starijim bio je čak preblag. Štitio je đake. Profesori bi pričali, kad bi se u zbornici davale ocjene, da bi znao kojeg profesora potegnuti za rukav, ako bi dao slabu ocjenu, posebno ako bi se radilo o sedmom ili osmom razredu. I to ako su konviktovc. Bio je direktor konvikta, glavni meštar. Ukoliko je mogao nešto uštedjeti na konviktu, to bi davao Provinciji. Lako bi se znao uvrijediti i to bi znao zapamtiti. Inače, bio je veoma strog. (...).

Karlo Kutle: Meni je Majić predavao vjeronauk četiri godine u Mokrom. Bio je dobar svećenik. Pobožan. Pomalo robustan. Bio je jako strog prema nama. Ako nešto ne bismo znali, on nas ne bi udarao šipkom, nego pasićem. Onim čvorom bi me dobro udario, pa sam drugi put dobro i naučio. Inače, bio je vrlo pravičan. Kruničao bi. Nas je ispovijedao pred samu smrt cijelu noć, govoreći nam da je stanje takvo i takvo, pa da se mi oprostimo. Bio je dobar i kao svećenik i kao pedagog. Samo je bio jako oštar. Mi mali đaci, dol(j)e u Mokrom, bojali smo ga se kao Boga. Zvali smo ga meštar. Na samu njegovu pojavu, već bismo se napola izgubili.

Dragan Mandić: Odavao je dostojanstvo, urednost, pedantnost. Bio je kor-pulentan. Nikada mi nije predavao, niti sam ja vidio da je dolazio u gimnaziju. Išao bi na selo držati vjeronauk. Zadnje dane bio je među nama, dolje u centrali. (...).

NN: Ja sam bio u konviktu u gimnaziji na Širokom Brijegu od 1926. do 1935. Mislim da fra Bonifacije Majić nije bio profesor u gimnaziji. Koliko se sjećam samo je ponekad zamjenjivao, i to latinski. Ja sam ga jako volio. Često je nama đacima pomagao i govorio latinski. Naime tih sedam godina, koliko sam ja tamo proveo, on je bio neobično dobar. Živio je za te đake, za konvikt i nastojao da ga izgradi i popravi životne uvjete, jer u to vrijeme životni uvjeti bili su vrlo teški. Sjećam se, on je surađivao s onim mesarom Penavićem, koji je na motoru dovezio meso. Nije bio sklon nama đacima koji smo "ganjali" nogomet. Htio je da đaci uče i da se usavršavaju, a osobito u latinskom. (...). Zaista, od svih profesora tijekom tih sedam godina, meštar Majić, kako smo ga mi zvali, bio je za nas pojam dobra čovjeka.

Ivan (Žan) Bubalo: Meni je bio u osnovnoj školi vjeroučitelj: takav kakvog đaci mogu samo poželjeti. Staložen, smiren. Prihvaćao je sve onako kako su nas naše bake učile. Sjećam se i sada, ja za petu crkvenu zapovijed velim: "Podaj u Crkvu deseto!" Kaže pokojni Majić: "Onda bi tvoja Kuljuša dala vola, a ne šilježe!" Nije kažnjavao đake. Bio nam je u svakom pogledu pravi vjeroučitelj. Što su nas naše bake naučile, išlo je kroz Vjerovanje i kroz Očenaš. Mogu samo ponoviti zadnje riječi, dok je držao u ruci taj svoj brevijar. One su bile: "Ivane, mogu sve uzeti, ali dušu i ovo neće!"⁶²

Ubojstvo i pokušaj identifikacije

Dana 6. veljače fra Bonifacije Majić s fra Andrijom Jelčićem, gvardijanom, fra Mariofilom Sivrićem, vikarom samostana, fra Fabijanom Paponjom, ravnateljem konvikta, fra Radoslavom Vukšićem, ravnateljem gimnazije, fra Leonardom Rupčićem, profesorom, fra Miljenkom Ivankovićem, bogoslovom, fra Melhiorom Prličem i fra Fabijanom Kordićem, braćom laicima, zbog bitaka u blizini samostana i zbog jakog granatiranja crkve i samostana sklanjaju se u fratarsku hidrocentralu i mlinicu podno Širokog Brijega na rječici Lištici.

Kad je sve utihnulo, oni su 8. veljače 1945. izjutra oko deset sati došli na Široki Brijeg koji je bio sav u ognju i dimu. Partizani su ih brzo pograbili, odvojili od sjemeništara i puka koji se također s njima sklonio u hidrocentralu, te ih u samostanskoj razgovornici mučili i galamili, i na koncu kamionom odveli u smjeru Splita. Od tada se fra Bonifaciju i cijeloj ovoj skupini gubi svaki trag.

Konačno je postalo jasno da su partizani i njih ubili. Gdje?! Mnogi su govorili u Zagvozdu, neki u Posušju, ali se pouzdano do danas ništa ne zna. Osnivanjem Povjerenstva za pripremu kauze mučenika hercegovačkih fratara izvršena je ekshumacija u Zagvozdu, i u tu su svrhu 26. lipnja 2005. uzeti uzorci krvi od Ambre Majića (r. 13. studenog 1939.), koji je unuk fra Bonifacijeva brata Petra Majića (r. 1905.), te od Mile Boras (r. 25. listopada 1943.), unuke fra Bonifacijeva brata Ante Majića (1912.), no tijelo fra Bonifacija Majića nije identificirano u Zagvozdu. Niti u onoj ekshumaciji u Vrgorcu, pa poslije Ljubuškom. U svemu je ovom itekako pomogao fra Ferdo Majić, unuk fra Bonifacijeva brata.

Ostaje žal i tuga. Nagradu za svoju životnu patnju fra Bonifacije nalazi u mržnji partizanskih zlikovaca. Eruditu europske razine, čovjeka koji je s toliko ljubavi učinio tako divne stvari, koje i danas, nakon stotinu godina stoje i koriste, ubili su bez milosti. Zatukli. Na sve to samo čovjeku mogu poteći suze.

---

62 *Isto*, str. 68-70, 205.

Fra Bonifacijeva krivnja?

Fra Bonifacije Majić nikada se nije bavio politikom niti je u vrijeme rata i na kakav način sudjelovao u političkom i ratnom životu Hercegovine. Ne spominje ga ni u kakvom kontekstu čak niti Viktor Novak u svojoj zlobnoj knjizi *Magnum crimen*. U vrijeme borbi za Široki Brijeg bio je u fratarskoj centrali i ni na koji način nije mogao sudjelovati u borbama - za što su kasnije partizani lažno optuživali širokobriješke franjevce. Fra Bonifacije je ubijen dakle potpuno nevin - samo zato što je bio svećenik i što je na sebi nosio franjevački habit. Njegovi zemni ostatci još nisu pronađeni. Ubijen je u 62. god. života, 45. god. redovništva i 39. god. svećeništva.

U UDB-inu izvještaju o svećenstvu na području sreza Lištica (općine Široki Brijeg), sastavljenom 1953. godine, navodi se i sljedeće:

Prilikom oslobođenja Š. Brijega od ustaških i okupatorskih jedinica 8 Februara 1945 godine, kao ustaški i njemački saradnici u borbi protiv NOV-e sa oružjem u ruci izginulo (*sic*) je viši broj fratara u samostanu, odnosno na položaju oko samostana Š. Brijeg. Kao što smo naveli da su Oni (*sic*) pretvorili crkvu i crkvene prostorije u bedem iza koga su se tukli protiv NOV-e i dole navedeni su izginuli na istom položaju. (...).⁶³

Potom se navode imena 31 pobijenog fratra, među kojima ime i fra Bonifacija Majića na 11. mjestu. Danas je potpuno jasno da nitko od njih nije imao pušku u rukama niti je na bilo koji oružani način sudjelovao u borbama za Široki Brijeg. Štoviše, osmorica od njih, među kojima i fra Bonifacije Majić, uopće nisu bili u samostanu niti u samostanskom kompleksu, nego u fratarskoj mlinici, odakle su po osvajanju Širokog Brijega izišli do samostana, živi, pa potom ubačeni u kamion i odvezeni u nepoznatom pravcu, te ubijeni na nepoznatom mjestu.

Fra Ante Marić

63 *Istorijat klera sreza Lištica*, str. 11. Sastavio Milan Mihaljević, "Šef Oponomoćstva" (podružnice) UDB-e za Široki Brijeg (Lišticu) 1953. godine. Kopija se nalazi u Arhivu Vicepostulature na Širokom Brijegu.

KRVLJU OPEČAĆENI ZA NEBO

Životopisi šezdeset šestorice hercegovačkih franjevaca
ubijenih u Drugom svjetskom ratu i poraću

Priredio:
dr. fra Robert Jolić

Mostar, 2025.